

Inleiding

De vraag ‘waarom spelen we butler?’ komt met enige regelmaat als onderwerp wel een keer naar voren, zoals tijdens een jaarvergadering. ‘Paren is toch veel leuker?’ is dan meestal het enige argument. Maar elke keer blijkt toch ook dat lang niet iedereen goed weet wat butler nu precies inhoudt, en het aloude gezegde ‘onbekend maakt onbemind’ gaat op.

Met dit kleine boekwerkje proberen we uit te leggen wat butler nu precies is en wat de inhoudelijke verschillen (en overeenkomsten) zijn met parenbridge. Natuurlijk kan en mag het dan nog steeds zo zijn dat je de voorkeur aan paren geeft, maar in elk geval heb je na het bestuderen van dit boekje een betere kennis van beide spelvormen. Dan is het misschien ook meer begrijpelijk waarom we op de club twee series butler spelen.

Die uitleg geven we aan de hand van een algemene introductie en daarna door middel van zes verschillende spellen. Een uitgebreide toelichting zal duidelijk maken waarom een bepaalde bieding of uitspeelwijze bij butler juist verstandig is en bij het paren niet en andersom. Het idee is om eerst goed naar de spelverdeling en het biedverloop te kijken en te proberen de probleemstelling te analyseren en pas daarna de uitleg op de volgende pagina te lezen. In het laatste hoofdstuk gaan we kort in op de berekening van de uitslag.

Wat is butler?

Allereerst maar eens een mogelijk misverstand uit de weg ruimen: butler is gewoon bridge! Als je zonder enige kennis ervan een butlerzitting speelt, kan het nog steeds zo zijn dat je na afloop een prima score hebt behaald. Ook de puntentelling van alle contracten is gewoon hetzelfde: niet kwetsbaar is 4♥-contract gewoon +420, 3SA contract is gewoon +400 en 4♥-1 is gewoon -50. Niks nieuws onder de zon daar.

Het verschil zit hem in het onderling vergelijken van de gespeelde scores op een zitting.

In het parenbridge is het zo dat degene die de meeste punten in een bepaald spel heeft behaald de top incasseert en degene die de minste punten noteerde voor de o gaat.

Voorbeeld: in een willekeurig spel zit iedereen in 4♥-contract en slechts één paar in 3SA. In een volgend spel speelt iedereen 4♠ +1, terwijl er weer één paar is dat niet verder komt dan 4♠-contract. In beide gevallen spelen alle paren weliswaar de manche maar scoort het 3SA contract in het ene spel het slechtst, dus 0%, terwijl ook het 4♠-contract in het andere spel de o oplevert.

Er is ooit discussie ontstaan over het feit waarom een lager manchecontract of één extra overslag zo belangrijk moet zijn voor de einduitslag. Waarom zou een willekeurige manche met een overslag even ‘vorstelijk’ met 100% worden beloond, als de top die kan worden verdiend met het uitbieden en spelen van een messcherp slem op een vergelijkbaar spel?

Een oplossing zou kunnen zijn om op de club te gaan viertallen maar dat is in de praktijk nu eenmaal lastig

te organiseren. Daarom werd gezocht naar een rekenmethode waarbij wel op basis van paren wordt gespeeld maar waarbij de score conform een viertallenwedstrijd wordt uitgerekend: de butler scoremethode.

Bij butler wordt na het spelen van alle spellen het gemiddelde per spel bepaald (dit gewogen gemiddelde noemt men de *datumscore*) en vervolgens wordt er gekeken hoe ver alle paren bij ieder spel van dat gemiddelde af zitten. Een score met een enkele overslag of een lagere manche die netto maar een paar punten minder oplevert, zit nog steeds redelijk in de buurt van het gemiddelde en scoort daarom ongeveer even goed. Dit geldt ook voor deelscores die contract of +1 of zelfs +2 gaan.

Een ander verhaal wordt het wanneer iedereen de manche haalt terwijl één paar het weet te presteren om down te gaan. Hun score wijkt nu wel behoorlijk af van het gemiddelde en zal dus slecht scoren.

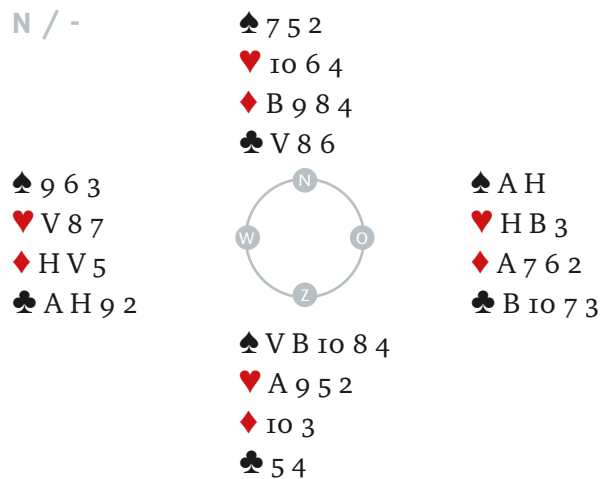
De verschillen per spel worden via een vaste tabel omgerekend naar zogenaamde IMP'en (*international match points*), waarna de eindstand kan worden opgemaakt. Hoe dat in zijn werk gaat, wordt in het laatste hoofdstukje beschreven.

We nemen u nu mee langs de zes verschillende spellen, waarbij we spel voor spel verder op de verschillen tussen butler en parenbridge zullen ingaan en waar we telkens een verschillend aspect van het bridge zullen belichten, zoals het bieden, het uit- en tegenspelen, safety play en het gevecht om de deelscore.

Spel 1

Neem onderstaande spelverdeling eens rustig in u op. Kijk dan naar het biedverloop dat in het diagrammetje eronder staat en weer daaronder de probleemstelling die bij dit spel hoort. Het idee is om eerst het spel te analyseren en het antwoord op de vraag te geven om pas daarna de uitleg te lezen.

p.s. in het vakje linksboven in de diagram ziet u wie de deler is en hoe het met de kwetsbaarheid is gesteld. In dit voorbeeld is Noord de deler en is niemand kwetsbaar (zoals bijvoorbeeld ieder spel nummer 1 en 17 dat is).

Het biedverloop gaat als volgt:

NOORD	OOST	ZUID	WEST
pas	1SA	pas	3SA

Zuid komt uit met ♠-vrouw

Hoe speel je dit spel uit als het een butlerzitting is en waar zit hem de kneep t.o.v. paren?

Uitleg spel 1

Zoals gebruikelijk in een SA-contract tel je éérst de winnende slagen. Leider Oost doet dit netjes en telt 9 vaste slagen, dus contract maken kan geen probleem zijn. In het parenbridge garandeert dat echter nog lang geen goede score, want misschien zijn er wel 10, 11 of zelfs 12 (als ♣-vrouw bij Zuid zou zitten en de ruiten 3-3 verdeeld) slagen te halen!

Bij de butlertelling is het veel belangrijker om eerst je contract veilig te stellen. Als Oost na het nemen van de schoppenslag meteen de klaversnit gaat proberen, is hij down voordat hij er erg in heeft, want NZ ontwikkelt 3 schoppenlagen (of 2 schoppen- en een ruitenslag), plus de ♣-vrouw die natuurlijk verkeerd zit en de ♥-aas = 5 slagen.

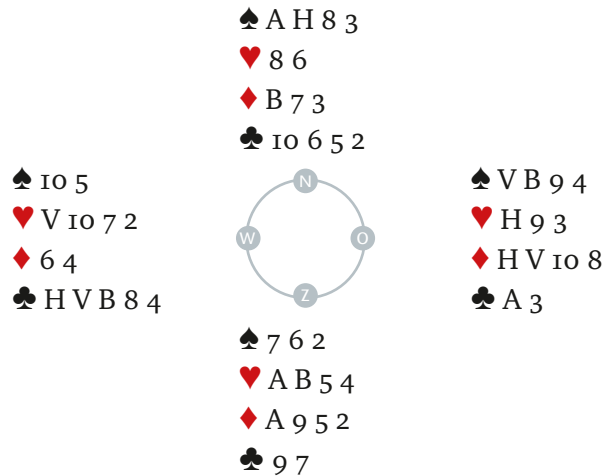
Correct is dan ook om in slag 2 eerst de hartenkleur aan te vallen; eerst die aas eruit, snijden kan altijd nog. Zodra ♥-aas uit het spel is, liggen de benodigde vaste slagen voor het oprapen. Doe dat in butler en ga dus niet meteen snijden of constructies verzinnen om mogelijke overslagen te halen die in het parenbridge wel belangrijk kunnen zijn.

Zoals in het vorige hoofdstukje gemeld, wordt in de butlertelling gekeken naar de score ten opzichte van het (uiteindelijke) gemiddelde.

3SA-contract is +400. In het parenbridge kan 3SA +1 de top zijn maar in butler word je van die ene overslag nauwelijks wijzer. Het verschil is slechts 30 en dat zal waarschijnlijk maar weinig met de datumscore verschillen. Ga je één down in dit spel (wat dus ook kan), dan levert dat -50 op. Het verschil is nu ineens 450 punten geworden en weegt daarmee veel zwaarder dan het eerdere verschil van 30.

Spel 2

Z/OW

Het biedverloop gaat als volgt:

NOORD	OOST	ZUID	WEST
-	-	pas	pas
pas	1SA	pas	2♣
pas	2♠	pas	3SA
pas	pas	pas	

Zuid start bijvoorbeeld met ♥-boer of een kleine ruiten

Wat is in dit biedverloop mogelijk anders gegaan in het geval van butler dan in het geval van parenbridge?

Uitleg spel 2

Een kwetsbare manche is een groot goed in butler. +600 of +150 is een wereld van verschil als er misschien wel 9 slagen in SA te behalen zijn. Dat ga je merken in de uitslag.

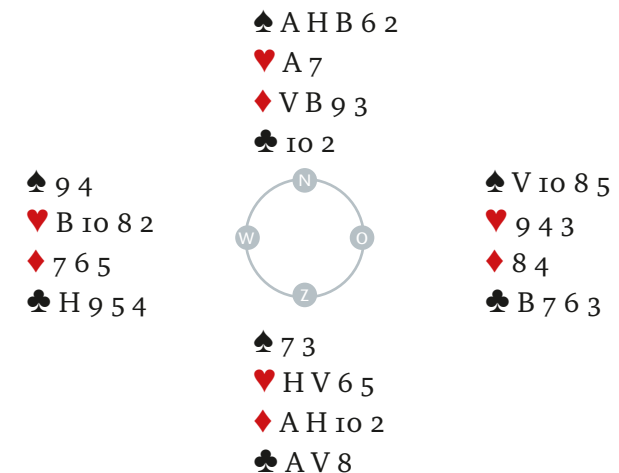
Als West na de Stayman had geïnviteerd met 2SA, dan had Oost met zijn minimale SA-opening waarschijnlijk gepast. West moet hier echter beseffen dat zijn klave-renkleur een potentiële slagenbron kan zijn en samen met enkele nuttige middenkaarten (♠-10 en ♥-10) al zonder meer voldoende manchekansen opleveren.

‘Butlerpuntentelling-technisch’ wil je al in een kwetsbare manche zitten als die maar 45% kans van slagen heeft. In paren ligt dat anders. Daarom is bij paren een invite (2SA) van West nog enigszins acceptabel, in butler moet West met deze verdeling ondanks zijn 8 punten niet aarzelen maar meteen 3SA bieden.

Of zoals vaak gezegd wordt in butler/viertallen: ‘bij twijfel de manche!’

Spel 3

O/NZ

Het biedverloop gaat als volgt:

NOORD	OOST	ZUID	WEST
-	pas	1♦	pas
1♠	pas	2SA	pas
3♣*	pas	3♥*	pas
6♦**	pas	pas	pas

(*) Checkback Stayman

(**) eventueel via azen vragen

West start met ♥-boer of ♦-7

Slem ligt voor de hand, maar welk slem is hier in butler het beste?

6♦? of toch anders?

Uitleg spel 3

Noord komt er tijdens het bieden achter dat ze samen 33 of 34 punten hebben. Hij weet ook dat er geen schoppenfit is (checkback Stayman na 2SA is daarvoor best een handige conventie maar dit terzijde). Zeker in parenbridge levert een geslaagde 6SA het meeste op maar in butler is het veel belangrijker om dat slem te vinden dat het minste kans heeft om down te gaan.

Met een ruitenfit, de schoppenkleur 5-2 en de andere kleuren dus ook ongelijk verdeeld, moet Noord beseffen dat troeven een nuttige rol zullen spelen. Zo nuttig zelfs, dat in dit spel waar het zitsel voor Sans Atout zo belabberd is, dat 6SA ten dode is opgeschreven, terwijl zelfs 7♦ redelijke maakkansen heeft. Daar heb je dan wel een goede troefkwaliteit voor nodig (moeilijk achter te komen) en mag je onderweg niet worden af- of overgetroefd.

Tegen 6♦ (of 7♦) is een troefstart het lastigst maar een prima speelwijze is dan:

- De troefslag nemen in de dummy (Noord)
- ♥-aas, kleine harten naar ♥-heer en ♥-vrouw (♣-2 in de dummy weg)
- ♣-Aas spelen, ♣-8 na en die in de dummy laag troeven

NZ heeft nu alleen nog maar hoge troeven over. Dat is mooi want er kan nu door de tegenstander in elk geval niet meer worden overgetroefd. Nu nog even ♠-aas en ♠-heer incasseren en als dat lukt is het contract binnen, want de rest van de slagen gaan we maken in de zogenaamde *cross ruff*.

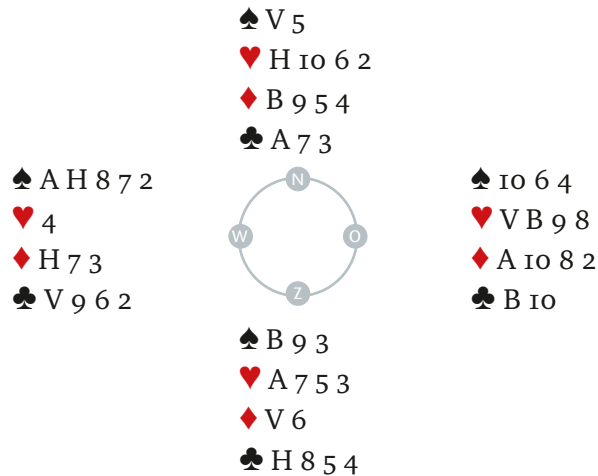
- ♠-2 getroefd; ♣-vrouw getroefd; ♠-6 getroefd; ♥-6 getroefd en ♠-boer getroefd (slagen die Oost en West tandenknarsend moeten ondertroeven)

Zo hebben degene die in groot slem ruiten zitten een wereldscore maar ook 6♦ betaalt vast en zeker goed uit. 6SA is zoals je kunt zien in groot gevaar: harten en schoppen lopen niet; elke snit zit fout.

Waar het hier om gaat is dat je kiest voor het goede contract met de grootste slagingskans en daarbij mogelijke extra punten die je kunt verdienen met een 'gevaarlijker' contract voor lief neemt. Want stel nu eens dat zowel 6♦ als 6SA erin zitten. Ten opzichte van elkaar een verwaarloosbaar verschil. In dit spel down gaan in 6SA, terwijl 6♦ bijna een formaliteit is, is een zeer kostbare grap. Dit geldt overigens ook voor wanneer het slem hier niet wordt bereikt. Bij dit soort spelletjes wordt het kaf van het koren gescheiden.

Spel 4

W/allen

Het biedverloop gaat als volgt:

NOORD	OOST	ZUID	WEST
-	-	-	1♠
pas	2♠	pas	pas
pas of (dbl)	(rdbl)	(3♥)	pas
pas	(dbl)	pas	pas
pas			

Een gevecht om de deelscore dit keer. Wat is wijsheid in butler na het 2♠ bod? Openhouden of niet?

Uitleg spel 4

Op dit spel is niet zeker wie er gaat spelen. Het bieden zal wel vaak hetzelfde beginnen. Wanneer op 2♠ drie keer gepast dreigt te worden heeft Noord uiteindelijk de keuze: openhouden of niet?

Een stelling als 'we laten de tegenpartij niet gratis op 2-niveau spelen', is in paren wel een aardig uitgangspunt, enig risico is daarbij verantwoord. In butler moet je daar een stuk voorzichtiger mee zijn, zeker als de

kwetsbaarheid in het geding is. Hieronder laten we zien waarom.

Er valt zeker iets te verdienen (zowel in butler als in paren) als je de tegenpartij met 3♠ -1 overboord weet te tillen (-100 tegenover +110). Maar in butler kan Noord beter zijn mond houden, ook al toont het biedverloop aan dat partner Zuid ook iets moet hebben. De kwetsbaarheid, de plaatsing van de punten en de verdeling zijn allemaal niet super te noemen, zeg maar gewoon ronduit riskant. Als Noord toch een doublet geeft, kan Oost schitteren met een redoublet. Hij vertelt daarmee een relatief goede hand te hebben (8 punten en 3 10'en en natuurlijk de schoppenfit) met goede verdedigende waarden. Hij ziet dat wanneer partner de klaveren kan doubleren en zichzelf de rode kleuren, dat er voor de tegenpartij wel eens serieus bloed zou kunnen vloeien. En dat klopt ook op dit spel: 3♥ gaat gedubbeld voor -500 en bij de lastig te vinden klaverenstart zelfs voor -800. Een lucratief hapje ten opzichte van bijvoorbeeld 2♠ +1 dat maar +140 oplevert.

Kortom wees in butler voorzichtig met het bevechten van de deelscore, zeker als de verdeling en de kwetsbaarheid er niet naar zijn. Noord had gewoon zijn mond moeten houden en de tegenpartij lekker 2♠ laten spelen. Zo'n gewone deelscore levert in butler niet veel op maar het kost in elk geval ook niks.

Spel 5

N/NZ

	♠ V 10 9 6 5	
	♥ A 7	
	♦ 8 5 3	
	♣ A V 2	
♠ H 4		♠ 8 3
♥ 9 8 5 3 2		♥ V B 10 4
♦ A 7 2		♦ H B 10 6
♣ 10 8 3		♣ 9 7 4
	♠ A B 7 2	
	♥ H 6	
	♦ V 9 4	
	♣ H B 6 5	

Het biedverloop gaat als volgt:

NOORD	OOST	ZUID	WEST
1♠	pas	2♣	pas
2SA	pas	4♠	pas
pas	pas		

Oost is niet helderziend en start met ♥-vrouw

Hier gaat het om het tegenspel. Hoe zit het nu met het nemen van risico's?

Uitleg spel 5

In dit 4♠-contract gaat het om het tegenspel. Noord zal de eerste slag wel nemen en dan de schoppensnit proberen. West komt aan slag en nu?

Uit het begin blijkt al dat er in de harten weinig muziek zit en een aanblik op de kaarten in de dummy biedt weinig soelaas op down spelen. Alhoewel? Er is één theoretisch zitsel te bedenken waarop dat wel zou kunnen: Oost moet ♦ K B 10 hebben. Daarom komt West

onder zijn aas uit en speelt ♦-2 of ♦-7 voor de ♦-heer van Oost. ♦-boer na bezegelt Noords lot.

In het paren valt deze aanval ook wel te bedenken maar als Noord ♦-heer zou bezitten, dan levert deze operatie al snel een overslag voor de tegenpartij op en dat wil je niet in het paren. Bovendien is statistisch gezien de kans niet zo groot dat partner zowel de heer als de boer als de 10 heeft en ook daarom zou in paren deze terugkomst niet verantwoord zijn.

In butler is het juist prachtig om deze speelwijze toe te passen. Kost het een overslag? Soit! Maakt niet uit. Net zoals de spelende partij alles op alles moet zetten om het contract te halen, zo moeten de tegenspelers juist alles op alles zetten om het contract down te spelen en elke minimale kans daarop aangrijpen. Zou West overigens in slag 3 niet met ruiten komen, dan gaat er later in het spel een ruitenverliezer van Noord weg op de vierde klaveren van Zuid.

Spel 6

O/Ow

	♠ H V B 9 5 4	
	♥ 5	
	♦ 10 6 3	
	♣ 10 8 2	
♠ 8 3		♠ -
♥ H V B 9 3 2		♥ A 10 7 4
♦ 8 7 2		♦ H V B
♣ 6 4		♣ A H V B 9 3
	♠ A 10 7 6 2	
	♥ 8 6	
	♦ A 9 5 4	
	♣ 7 5	

De bieding gaat als volgt:

NOORD	OOST	ZUID	WEST
-	2♣*	pas	2♥
2♠	2♥	pas	4♥
pas	6♥	6♠	dbl
pas	pas	pas	

Oost start met ♣-aas

Bij deze fraaie spelverdeling gaat het om het uitnemen van het 6♥-contract. Is dat verstandig? Hoe zit het hier met de verschillen tussen butler en paren?

Uitleg spel 6

Zuid beseft tijdens de biedperiode al snel dat NZ een prachtige schoppenfit heeft, die niet-kwetsbaar tegen kwetsbaar een goedkope redding mogelijk maakt. Hij had natuurlijk snel naar 4♠ kunnen springen (hoe veel van jullie hebben dat in de vooranalyse gedaan?) maar daarmee drijf je de tegenpartij juist naar slem. Het is dus slimmer om even af te wachten of OW het slem überhaupt gaat bereiken, om daarna als het moet nog in de bieding te komen.

Nu Oost zonder azen te vragen naar 6♥ springt, moet Zuid kunnen inzien wat er aan de hand is: Oost heeft een loeisterke opening, hoorde goed nieuws bij West maar mist desondanks twee azen (die heeft Zuid namelijk zelf); hij moet dus haast wel een renonce in schoppen hebben. Dit moet het gevoel oproepen dat dit hartenslem niet down te branden is.

Zuid gaat tellen: 6♥ kwetsbaar is +1430. Uitmemen met 6♠ zal gedoubleerd ongeveer vier down gaan (2 klaverlagen, 1 of 2 hartenslagen, 1 of 2 ruitenslagen).

Dat is niet-kwetsbaar -800 en dat scheelt natuurlijk een slok op een borrel.

In het paren valt de waarde van dit uitneembod nog te bezien, want als ongeveer de helft van het veld het slem mist (twee azen buitenboord tenslotte), dan verliest -800 nog steeds van al die tafels waar +680 (4♥ + 2) wordt genoteerd.

In butler is 6♠ (dat gaat hier dus inderdaad 4 down) absoluut de juiste actie. Stel dat ook hier de helft van de zaal het slem mist en +680 scoort, daar waar de andere helft dus +1430 noteert dan is de datumscore afgerond -1060 voor NZ en dan kom je met -800 prima weg.

De puntenberekening

Het verschil tussen de gerealiseerde scores ten opzichte van de datumscore van een spel wordt uitgedrukt in zogenaamde IMP'en, dat staat voor international match points.

Hoe groter het verschil, zowel aan de + als aan de - kant, hoe groter het aantal (+ of -) IMP'en is dat je op dat spel krijgt. De toekenning ervan gebeurt aan de hand van de volgende tabel:

Score	imp Score	imp Score	imp Score	imp Score	imp				
0 - 10	0	170 - 210	5	430 - 490	10	1100 - 1290	15	2250 - 2490	20
20 - 40	1	220 - 260	6	500 - 590	11	1300 - 1490	16	2500 - 2990	21
50 - 80	2	270 - 310	7	600 - 740	12	1500 - 1740	17	3000 - 3490	22
90 - 120	3	320 - 360	8	750 - 890	13	1750 - 1990	18	3500 - 3990	23
130 - 160	4	370 - 420	9	900 - 1090	14	2000 - 2240	19	>4000	24

Zoals je in de zes voorbeeldspellen hebt kunnen zien, draait het er in butler om, om ervoor te zorgen dat je zo min mogelijk een negatieve afwijking ten opzichte van de datumscore hebt. Hoe groter de afwijking namelijk hoe groter het aantal negatieve IMP'en dat oplevert.

Neem als voorbeeld nog even het 3SA-contract van spel 1:

Je scoort 3SA +1 = +430 en de rest van het veld zit in 3SA-contract = +400. De datumscore ligt ergens rond de +400. Een verschil van +30 = 1 IMP; in butler een min of meer gelijkwaardige score, in het paren de top. Je scoort 3SA -1 = -50; met dezelfde datumscore een verschil van -450 oftewel minus 10 IMP'en.

Voor het berekenen van de datumscore worden de buitenste scores op een spel in het algemeen en afhankelijk van het aantal scores niet meegenomen. Dit om het zo zuiver mogelijk te houden. Er zit namelijk altijd wel een keer een excessieve score van bijvoorbeeld '5♣ gere-doubleerd -7' tussen en die zou de datumscore dermate beïnvloeden dat het geen goed gewogen gemiddelde meer is.

En zo zou de frequentiestaat van een willekeurig spel er dan uit kunnen zien:

Datumscore	NZ score	Aantal	Resultaat	Door	Paar NZ	Paar OW	NZ IMP	OW IMP
460	+1010	1	6♠ +1	Zuid	namen	namen	11	-11
	+500	1	6♦ x -3	Oost	"	"	1	-1
	+450	3	4♠ +1	Zuid	"	"	0	0
		3	4♠ +1	Noord	"	"	0	0
		3	4♠ +1	Zuid	"	"	0	0
	-100	1	6♠ -1	Zuid	"	"	-11	11

En op dezelfde wijze worden van alle spellen de scores uitgerekend. Zit je uiteindelijk met de plussen en de minnen in de buurt van het totale gemiddelde dan scoor je o (vergelijkbaar met 50% in het paren).

Butler

Een algemene uitleg over butler en de overeenkomsten en verschillen tussen butler- en parenbridge

